

Det er opbrudstider i det kommunale Danmark

Skrevet af: **Jacob Sølvhøj** | Offentliggjort: 15. marts 2004

Strukturkommissionens rapport og regeringens politiske udmeldinger levner ikke plads til tvivl om, at vi står foran en total omlægning af det kommunale landkort. Denne realitet gør nok spørgsmålet om, hvorvidt der er brug for en kommunalreform til et spørgsmål, der skulle være stillet i går, mens det er indholdet i en reform, der er den interessante diskussion i dag.

Alligevel er der grund til at påpege, at hele debatten om en kommunal strukturreform virker til at have et præg af tilfældighed over sig. På trods af at reformen kan karakteriseres som Danmarkshistoriens største administrative reform (sagt af kommunalforskeren Roger Buch), var den ikke en del af regeringsprogrammet, men blev pludselig lanceret af statsministeren midt i agurketiden i sommeren 2002.

Det vil være forkert at påstå, at temaet ikke har spøgt i den politiske debat i årevis. Men måden reformarbejdet blev sat i gang på var højst usædvanligt og giver al mulig grund til bekymring for, hvad der driver regeringen i denne sag. Hvad der er V og K's egentlige dagsorden. Er formålet at sikre rammerne for en dynamisk udvikling af velfærden i vores samfund og borgerne et ensartet højt serviceniveau? Eller er der snarere en underliggende dagsorden om, at reformen skal bane vej for store besparelser i den offentlige sektor og regeringens ideologisk prægede målsætninger om at afvikle store dele af sektoren gennem udliciteringer eller egentlige privatiseringer? En mistanke om, at det sidste skulle være tilfældet, er nærliggende.

Under alle omstændigheder vil hele etableringsfasen ved dannelsen af en ny kommunal struktur blive så dyr, at det vil forudsætte massive efterfølgende driftsbesparelser, hvis reformen skal tjene sig selv økonomisk ind indenfor en overskuelig årrække. Hvis vi ikke skal stå overfor krav om massive besparelser og personalereduktioner i de nye store kommunale enheder, er det derfor nødvendigt, at staten afsætter penge til finansiering af reformen. Ellers vil den ubehagelige finansieringsopgave blive overladt til kommunerne og de nye regioner.

Der er alt i alt en solid baggrund for at være skeptisk overfor regeringens hensigt med en kommunalreform, uden dermed at forfalde til påstande om at den strukturelle ramme, der blev lagt for det kommunale Danmark for 35 år siden, er den ideelle ramme i dag. Hvis det var tilfældet, ville der næppe have været så mange kommuner, der i de senere år af egen drift har iværksat debat og for fleres vedkommende truffet beslutning om sammenlægning.

Som den politiske dagsordenen nu er sat må fagbevægelsen, partierne til venstre og andre kritikere af VK-regeringen bruge kræfterne på at præge debatten om indholdet af reformen. Et reformforslag må bedømmes på sit indhold. Dermed skal det også være sagt, at vi bestemt ikke skal have en hurtig reform for enhver pris. Det står vel i dag rimelig klart, at det ikke vil være politisk holdbart for regeringen at lave en kommunalreform alene med Dansk Folkeparti. Dermed står Socialdemokratiet i en nøgleposition. Den må benyttes til at lægge maksimalt pres på regeringen, og det bør gøres meget tydeligt, at der ikke lægges stemmer til en hvilken helst reform. Måske vil det opfyldte et udtalt ønske hos Fogh og Løkke Rasmussen, hvis planen om en reform inden folketingsvalget mod al forventning skulle falde på gulvet, men hellere det end en reform der i sin konsekvens indebærer forringelser af velfærden. Så må en forhåbentlig ny regering tage sagen op igen efter et valg med den styrkede position, der forhåbentlig vil være i form af et andet politisk flertal.

Det er afgørende for vurderingen af en kommende reform, at den sikrer åbne demokratiske

beslutningsstrukturer og modvirker en markedsgørelse af den offentlige sektor. Forholdet mellem opgavefordelingen og kommunernes størrelse må sikre, at der er en økonomisk, administrativ og faglig bæredygtighed i den enkelte kommune til at løse de opgaver, der lægges ud til den kommunale myndighed. Kommunale fællesskaber og selskabsdannelser gør beslutningsvejene uigennemsigtige og udhuler det lokale demokrati og kan meget nemt blive en mellemstation på vej til udlicitering eller privatisering af offentlige opgaver. Det må være en fuldstændig klar politisk målsætning, at en kommunalreform ikke på nogen måde må bidrage til regeringens ideologiske korstog mod den offentlige sektor.

Det ligger allerede nu i kortene, at amterne skal erstattes af et nyt regionalt niveau. Det må være et ufravigeligt krav, at regionerne skal ledes af folkevalgte og have ret til skatteudskrivning. Dertil kommer, at regionerne ikke må ende som rene sygehusregioner, men tildeles myndigheden på en bredere vifte af områder. Det gælder bl.a. det socialpædagogiske område, hvor opgaveløsningen for store deles vedkommende ikke vil kunne varetages af den enkelte primærkommune.

En reform må have det sigte at sikre en bedre service til borgerne og må samtidig sikre en større social uligning. Det kræver en udligningsreform, der flytter flere økonomiske ressourcer fra rige til fattige kommuner. Det kommunale selvstyre må samtidig styrkes gennem en afskaffelse af de snærende økonomiske bindinger af kommuner og regioner, der i dag fastlægges gennem de økonomiske aftaler mellem regeringen og de kommunale organisationer.

Når overvismand Peter Birch Sørensen slår til lyd for en endnu strammere styring af kommuner og regioner gennem udgiftskvoter, må svaret være et rungende nej. Der er ikke brug for et system, hvor staten skal kunne straffe overskridelser af udgiftskvoter med sanktioner i form af træk i bloktilskuddet. Kommuner og regioner må som udgangspunkt alene være ansvarlige overfor borgerne, når der tages stilling til udgifterne til sygehuse, daginstitutioner, skoler, ældreomsorg osv. Derfor bør et centralt krav til regeringen være, at der sættes en stopper for finansministerens stramme styring af den kommunale økonomi.

En kommunalisering af beskæftigelsespolitikken må heller ikke blive resultatet af en reform, selvom KL's ledelse står på spring for at få indført et én-strengt system. AF systemet kan bestemt trænge til en fornyelse, men styringen og det økonomiske ansvar for beskæftigelsespolitikken må fastholdes som en statslig opgave. Ellers vil en reform hurtigt kunne føre til forringelser af vilkårene for de ledige og føje endnu en pind til de faglige A-kassers ligkiste.

Til gengæld må der insistes på, at en kommunalreform ikke må få negative beskæftigelsesmæssige konsekvenser. En reduktion af antallet af kommuner og amter/regioner med mere end 50 % vil naturligt indebære nogle indlysende rationaliseringsmuligheder, som der ikke pr. definition skal tales imod, hvis det sker på grundlag af ordentlige aftaler med de faglige organisationer. Men det vil være helt uacceptabelt, hvis de offentligt ansatte er tiltænkt rollen som dem, der for alvor skal bidrage til finansiering af de store udgifter, der vil være forbundet med gennemførelse af reformen. De ansatte må så tidligt som overhovedet muligt inddrages aktivt i processen. Der må indgås tryghedsaftaler med de faglige organisationer, og der må politiske garantier på bordet, der sikrer statslige midler til finansieringen.

Det bliver spændende at se, hvilke af nabokommunerne ens egen kommune skal dele en fælles fremtid med, men det er ikke her det politiske sprængstof ligger i en kommunalreform. Det ligger i opgavefordelingen, i økonomien og i modsætningen mellem demokratisk udvikling og markedsgørelse af den offentlige sektor. Derfor er det vigtigt, at debatten om en kommende kommunalreform ikke fortaber sig i mere lokalpatriotiske diskussioner, men tager sit afsæt i de afgørende principielle og politiske forhold, der udgør den reelle dagsorden for en reform. V og K skal også på dette felt have kamp til stregen, så afgørende ændringer af det danske samfunds indretning ikke luskes igennem i al ubemærkethed, mens vi heftigt diskuterer, om vi helst vil lægges

sammen med x-købing eller y-sted.